

Věda začíná otázkou: formulace výzkumného problému, otázky a cíle

Jiří Navrátil

jiri.navratil@fss.muni.cz

Struktura přednášky

- Co je empirický výzkum
- Výzkumný návrh
- Výzkumný problém a výzkumná otázka
- Literární rešerše
- Cíle výzkumu

Empirický výzkum

- Zkušenost (data) jako základní zdroj vědění

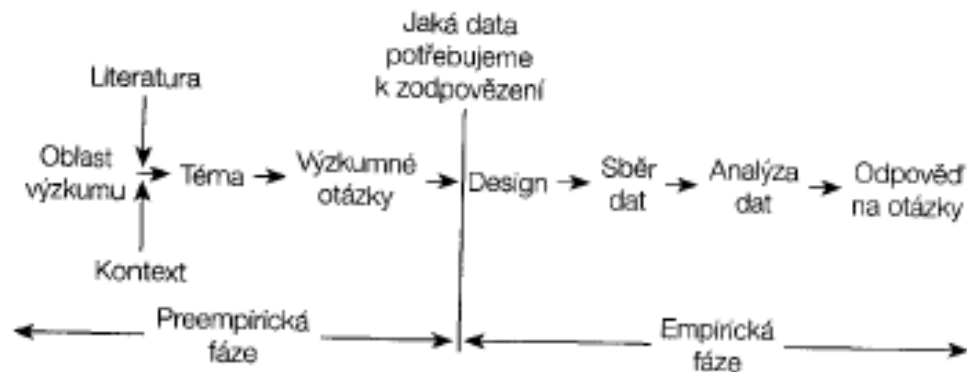
Vs.

- Teoretický výzkum
- Konceptuálně-filosofický výzkum
- Historický výzkum

Výzkumný návrh (design)

- Plán na to jak se dostat od výzkumné otázky nebo otázek k věrohodným odpovědím na tyto otázky
- Mý zajistit co největší možnou kontrolu nad průběhem výzkumu, která musí být plánovaná před samotným výzkumem

Zjednodušený model výzkumu (Punch, 2008)

Obr. 2.1 Zjednodušený model výzkumu (bez hypotéz)

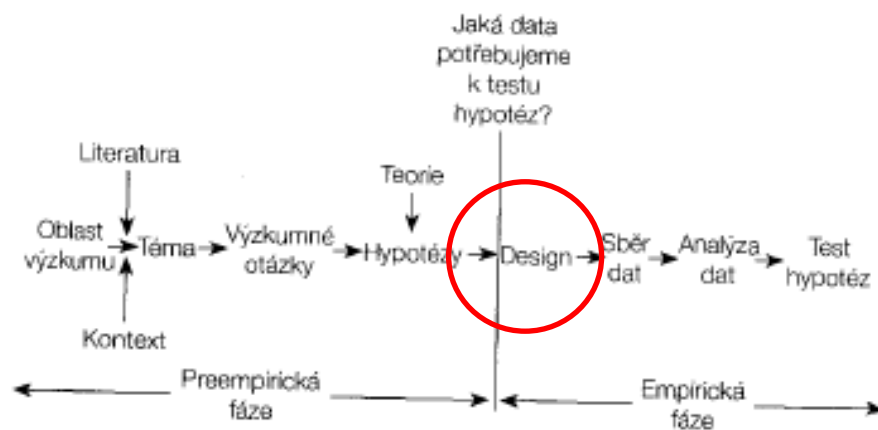

Obr. 3.1 Zjednodušený model výzkumu (s hypotézami).

Zjednodušený model výzkumu (Punch, 2008)

Obr. 2.1 Zjednodušený model výzkumu (bez hypotéz)

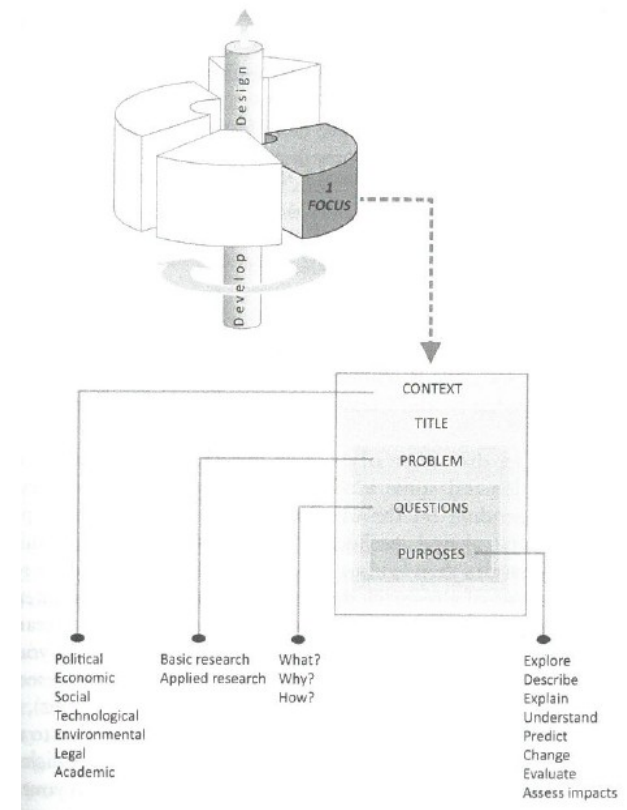
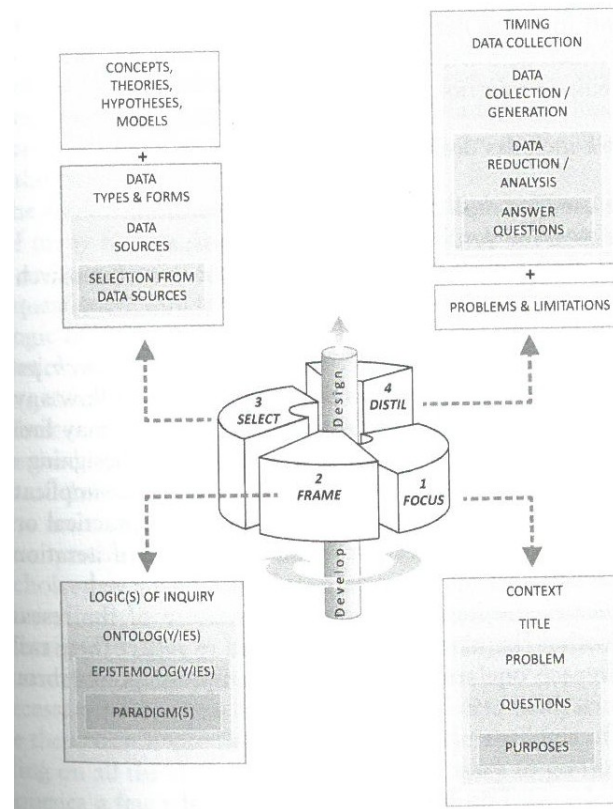
Obr. 3.1 Zjednodušený model výzkumu (s hypotézami).

Výzkumný design vs. výzkumná strategie

- Někdy zaměňované pojmy
- Obecnější nebo užší pojetí
- Experiment, survey, terénní výzkum
- + longitudinální studie, cross-sectional výzkum, případová studie, komparativní studie, sekundární analýza, akční výzkum, evaluační výzkum, analýza dopadu

Otázky a cíle výzkumného designu

- Co budeme studovat?
- Proč to budeme studovat?
- Jak to budeme studovat?

Výzkumný problém

- Počátek výzkumu: sociální vs. sociologický
- Zúžení výzkumného tématu
- Definuje zkoumané teritorium
- LITERATURA!!!
- Zdrojem i osobní zájem, zkušenost...
- Nesmí být příliš vágní! (móda ve městě, COVID v Česku)
- Odpověď na otázku: co konkrétně chceme ve výzkumu řešit? (*nízká politická participace mladých lidí, klesající podíl nesezdaných soužití v ČR*)
- Neměl by být nezajímavý, triviální, empiricky nezkoumatelný

Výzkumná otázka

- Potřebujeme ve výzkumu hypotézu? (hypotéza: *provizorní odpověď na výzkumnou otázku proč/jak*)
- Otázky definují povahu a rozsah výzkumu
- Jejich volba může být osobní nebo akademická zvědavost, mohou reflektovat aktuální sociální problém (např. protesty proti pandemickým opatřením, dobrovolnictví během války)
- Otázky by měly být:
 - 1) jasně formulované,
 - 2) zkoumatelné,
 - 3) mělo by mít smysl snažit se na ně odpovídat

Typy výzkumných otázek

- **Co/kdo/kde/kolik/jaký?** (*Jaká je důvěra chudších lidí ke státu? Jaká je účast mladých lidí ve volbách?*) – **explorační a popisný výzkum** (vzorce v konkrétním sociálním fenoménu)
- **Proč?** (*Proč mají chudší lidé menší důvěru ke státu? Proč jsou mladí lidé politicky pasivní?*) – **explanační výzkum** (vysvětlení nebo pochopení vztahů mezi událostmi, aktivitami nebo procesy)
- **Jak?** (*Jak je možné zvýšit důvěru chudších lidí ke státu? Jak je možné mladé lidi politicky aktivizovat?*) – **intervence** (snaha realizovat změnu)

Jak zformulovat výzkumnou otázku?

- Sepište všechny otázky, které vás v souvislosti s výzkumným problémem napadly.
- Zjednodušte je a projasněte je. **Jsou srozumitelné?**

Ponechte zejména:

- Otázku, na kterou lze empirickým výzkumem odpovědět.
- Otázku, která vás osobně zajímá, abyste byli ochotni investovat čas do jejího řešení.
- Otázku, která zajímá také jiné lidi v rámci vaší disciplíny, aby vaši práci vůbec někdo chtěl číst.

- Odlište explorační/popisné, explanační a intervenční typy otázek.
- Promyslete předpoklady (rozsah, prostředky, čas, data, metody analýzy ...) k jejich zodpovězení. **Dá se to prakticky zvládnout? Umím to?**
- Oddělte hlavní a vedlejší otázky. **Jak moc jsou konkrétní?**
- Smažte nadbytečné otázky. **Není jich moc?**

Rešerše literatury

- Tradiční součást výzkumu, stojí na jeho začátku
- Poskytuje pozadí výzkumného problému, pomáhá s formulací výzkumné otázky
- Napojuje výzkum na současný stav vědění v dané oblasti *ve vztahu k výzkumné otázce*
- Jakou LITERATURU vybrat? Podle výzkumné otázky, předchozích výzkumů a relevantní teorie
- V deduktivním výzkumu: odvození hypotéz/výzkumných otázek/očekávání

Příklad: od problému k otázce

- Média, beletrie, zájmy:

Veronika Sedláčková
@VeronikaSedlk

Je na čase svrhnout z oltáře posvátnou krávu nedotknutelnosti soukromého majetku a volné ruky trhu a začít pracovat na politikách, které akcentují solidaritu a společenskou soudržnost. Regulovat ve prospěch většiny neznamená krást. Společenská shoda je víc, než ideologie.

@lacotousek@witter.cz @laco_tousek · 17 h

Skoro 1/3 bohatství v ČR je v rukou 1 % obyvatel. V koncentraci bohatství jsme nad průměrem Evropy, protože máme nejnižší majetkové daně. Místo progresivního zdanění majetku (a příjmu), který byl zárukou růstu v záp. Evropě ve 20. století, se kontroluje zneužívání dávek. Smutné.

Top 1% net personal wealth share

Zdroj: <https://wid.world>

10:52 dop. · 27. 2. 2023 · 528 tis. zobrazení

35 Retweetů 102 Tweety s citací 557 Lajků

Příklad: od problému k otázce

- Výzkumný problém:
 - Vztah Čechů k přerozdělování
 - Ekonomické nerovnosti v Česku
 - Vulgarita v online diskusích
 - Šíření politických názorů na sociálních sítích

Veronika Sedláčková
@VeronikaSedlk

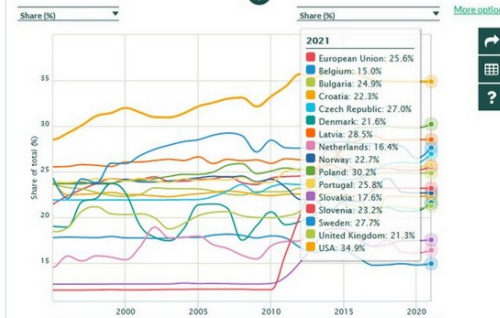
Je na čase svrhnout z oltáře posvátnou krávu nedotknutelnosti soukromého majetku a volné ruky trhu a začít pracovat na politikách, které akcentují solidaritu a společenskou soudržnost. Regulovat ve prospěch většiny neznamená krást. Společenská shoda je víc, než ideologie.

@lacotousek@witter.cz @laco_tousek · 17 h

Skoro 1/3 bohatství v ČR je v rukou 1 % obyvatel. V koncentraci bohatství jsme nad průměrem Evropy, protože máme nejnižší majetkové daně. Místo progresivního zdanění majetku (a příjmu), který byl zárukou růstu v záp. Evropě ve 20. století, se kontroluje zneužívání dávek. Smutné.

Top 1% net personal wealth share

Zdroj: <https://wid.world>

10:52 dop. · 27. 2. 2023 · 528 tis. zobrazení

35 Retweetů · 102 Tweety s citací · 557 Lajků

Příklad: od problému k otázce

- Motivace (osobní, akademická, sociální):
 - Vztah Čechů k přerozdělování
 - Šíření politických názorů na sociálních sítích
 - Ekonomické nerovnosti v Česku
 - Vulgarita v online diskusích

Veronika Sedláčková
@VeronikaSedlk

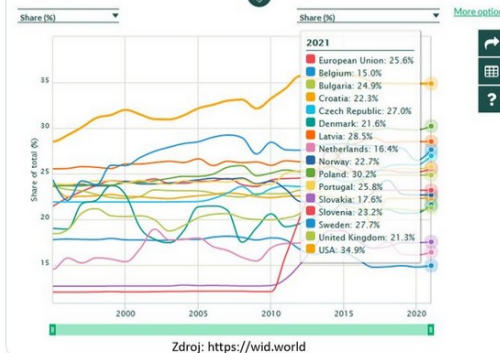
Je na čase svrhnout z oltáře posvátnou krávu nedotknutelnosti soukromého majetku a volné ruky trhu a začít pracovat na politikách, které akcentují solidaritu a společenskou soudržnost. Regulovat ve prospěch většiny neznamená krást. Společenská shoda je víc, než ideologie.

@lacotousek@witter.cz @laco_tousek · 17 h

Skoro 1/3 bohatství v ČR je v rukou 1 % obyvatel. V koncentraci bohatství jsme nad průměrem Evropy, protože máme nejnižší majetkové daně. Místo progresivního zdanění majetku (a příjmu), který byl zárukou růstu v záp. Evropě ve 20. století, se kontroluje zneužívání dávek. Smutné.

Top 1% net personal wealth share

10:52 dop. · 27. 2. 2023 · 528 tis. zobrazení

35 Retweetů 102 Tweety s citací 557 Lajků

Příklad: od problému k otázce

- Výzkumný problém:
 - **Vztah Čechů k přerozdělování**
 - Ekonomické nerovnosti v Česku
 - Vulgarita v online diskusích
 - Šíření politických názorů na sociálních sítích

Veronika Sedláčková
@VeronikaSedlk

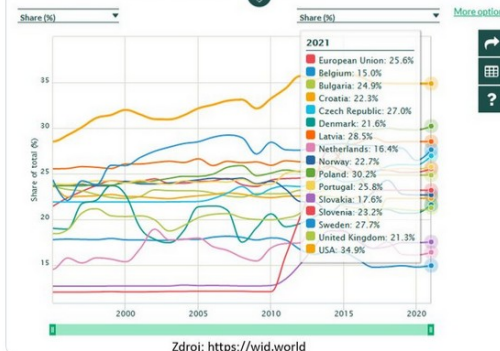
Je na čase svrhnout z oltáře posvátnou krávu nedotknutelnosti soukromého majetku a volné ruky trhu a začít pracovat na politikách, které akcentují solidaritu a společenskou soudržnost. Regulovat ve prospěch většiny neznamená krást. Společenská shoda je víc, než ideologie.

@lacotousek@witter.cz @laco_tousek · 17 h

Skoro 1/3 bohatství v ČR je v rukou 1 % obyvatel. V koncentraci bohatství jsme nad průměrem Evropy, protože máme nejnižší majetkové daně. Místo progresivního zdanění majetku (a příjmu), který byl zárukou růstu v záp. Evropě ve 20. století, se kontroluje zneužívání dávek. Smutné.

Top 1% net personal wealth share

10:52 dop. · 27. 2. 2023 · 528 tis. zobrazení

35 Retweetů 102 Tweety s citací 557 Lajků

Příklad: od problému k otázce

- Výzkumný problém:
 - Vztah Čechů k přerozdělování
 - Co přesně o něm chci zjistit? ... co o něm kdo napsal?

<https://ezdroje.muni.cz/prehled/?lang=cs>

The screenshot shows a search interface with the following details:

- Search terms: "distribution of wealth" AND "attitudes or perceptions or opinions or thou" AND "czech republic or czechia".
- Results: 1-9 of 5.
- Top results include:
 - 1. Vnímání příjmových nerovností a preference ohledně rozdělení příjmu v České republice. (Perceptions of Income Inequality and Preferences Regarding Income Distribution in the Czech Republic. With English summary.)
 - 2. Přerozdělování příjmu daněmi a dárkami v ČR: Jeho proměny a reflexe po roce 1989. (Income Redistribution via Taxes and Benefits in the CR: Change and Perception after 1989. With English summary.)
 - 3. Legitimita redistribuce. Česká republika v mezinárodním srovnání. (Redistribution Legitimacy: Czech Republic in International Comparison. With English summary.)

Je na čase svrhnout z oltáře posvátnou krávu nedotknutelnosti soukromého majetku a volné ruky trhu a začít pracovat na politikách, které akcentují solidaritu a společenskou soudržnost. Regulovat ve prospěch většiny neznamená krást. Společenská shoda je víc, než ideologie.

@lacotousek@witter.cz @laco_tousek · 17 h
Skoro 1/3 bohatství v ČR je v rukou 1 % obyvatel. V koncentraci bohatství jsme nad průměrem Evropy, protože máme nejnižší daňové sazby. Místo progresivního zdanění majetku (a příjmu), který byl zárukou růstu v záp. Evropě ve 20. století, se kontroluje zneužívání dávek. Smutné.

10:52 dop. · 27. 2. 2023 · 528 tis. zobrazení

35 Retweetů 102 Tweety s citací 557 Lajků

Příklad: od problému k otázce

- Jaké výzkumné otázky si kladou jiní výzkumníci?
- Petrůšek, I. (2018). Perceptions of Income Inequality and Preferences Regarding Income Distribution in the Czech Republic. *Politická ekonomie*, 66(5), 550-568. doi: 10.18267/j.polek.1209

V tomto článku je na problematiku ekonomických nerovností nahlíženo z perspektivy občanů demokratických zemí. Vše zahrnující oblast ekonomických nerovností přitom omezujeme na rozdělení disponibilních příjmů (mzdové nerovnosti, nerovnosti bohatství nebo další formy ekonomických nerovností nejsou diskutovány). Konkrétně v textu zkoumáme, jak obyvatelé České republiky (dále ČR) vnímají existující rozdělení příjmů ve společnosti. Zároveň analyzujeme, v jaké společnosti by obyvatelé ČR z hlediska distribuce příjmů preferovali žít.

Ztotožňuji se s otázkou? Zajímá mě? Chci diskutovat s tímto typem výzkumu a literatury? Můžu k tématu přinést něco nového, aktuálnějšího? Každopádně: měl/a bych tento výzkum citovat a diskutovat, pokud řeší podobnou otázku nebo problém jako já.

Veronika Sedláčková
@VeronikaSedk

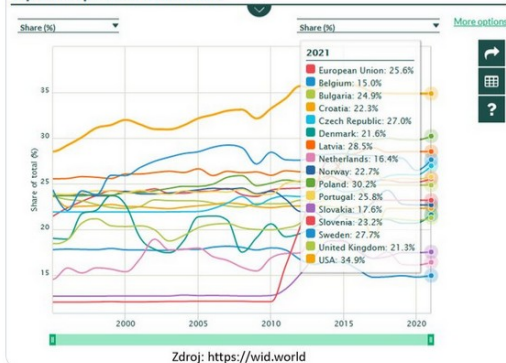
Je na čase svrhnout z oltáře posvátnou krávu nedotknutelnosti soukromého majetku a volné ruky trhu a začít pracovat na politikách, které akcentují solidaritu a společenskou soudržnost. Regulovat ve prospěch většiny neznamená krást. Společenská shoda je víc, než ideologie.

@lacotousek@twitter.cz @laco_tousek · 17 h

Skoro 1/3 bohatství v ČR je v rukou 1 % obyvatel. V koncentraci bohatství jsme nad průměrem Evropy, protože máme nejnižší majetkové daně. Místo progresivního zdanění majetku (a příjmu), který byl zárukou růstu v záp. Evropě ve 20. století, se kontroluje zneužívání dávek. Smutné.

Top 1% net personal wealth share

10:52 dop. · 27. 2. 2023 · 528 tis. zobrazení

35 Retweetů 102 Tweety s citací 557 Lajků

Cíle výzkumu

- Souvisí s typem vědění, které výzkum sleduje
- Explorace, deskripce, vysvětlení, pochopení, předpověď, změna, evaluace, hodnocení dopadu
- Základní vs. Aplikovaný výzkum

Aplikovaný výzkum

- Predikce: vs. Věštba – co se stane, pokud budou splněny určité podmínky
- Změna: intervence do sociálního světa v rámci výzkumu nebo na základě jeho výsledků (kritická nebo feministická teorie)
- Evaluační výzkum: analyzuje dopady projektů nebo politik (splnil projekt to co sliboval?)
- Hodnocení dopadu: snaha o vyhodnocení budoucích efektů aktuálně navrhovaných politik/projektů na jedince, organizace, instituce (SIA, EIA)

Zdroje

BLAIKIE, N., a J. PRIEST. 2019. *Designing Social Research. The Logic of Anticipation*. Cambridge: Polity Press

BLAIKIE, N. 2000. *Designing Social Research. The Logic of Anticipation*. Cambridge: Polity Press.

BRYMAN, Alan. 2012. *Social Research Methods*. Oxford: Oxford University Press.

DISMAN, M. 1993. *Jak se vyrábí sociologická znalost*. Karolinum: Praha.

PUNCH, Keith. 2015. *Úspěšný návrh výzkumu*. Praha: Portál.

VAN EVERA, S. 1997. *Guide to Methods for Students of Political Science*. London: Cornell University Press.